

BIBLIOTECILE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA PANDEMIEI: RESURSE ȘI ACTIVITĂȚI

Studiu sociologic

Victoria VASILICA,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

Rezumat: *Autorul scoate în evidență activitatea bibliotecilor în perioada pandemiei de Covid-19. Evidențiază tipurile de activități realizate de către biblioteci, perioada de migrare în spațiul online cu noi servicii de informare create și orientate către comunitățile deservite.*

Cuvinte-cheie: *biblioteci, pandemia de Covid-19, servicii noi, activități online, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova.*

Abstract: *The author highlights the activity of the libraries during the Covid-19 pandemic. The article traces the types of activities carried out by libraries in the term of transition to online regime, with new information services, created and oriented to serve the communities.*

Keywords: *libraries, Covid-19 pandemic, new services, online activities, Association of Librarians of the Republic of Moldova.*

Rolul esențial al bibliotecilor devine mai vital decât oricând, pe măsură ce societatea se confruntă cu impactul devastator al Covid-19. Efectele distanțării sociale și ale autoizolării îndeamnă oamenii către carte și lectură. În Republica Moldova, datorită stării economice precare și a capacității de cumpărare mică pe care o au majoritatea cetățenilor, oferirea accesului către carte revine în mare parte bibliotecilor, dar nu librăriilor. La rândul lor, bibliotecile sunt încorsetate în forme de organizare tradiționale, iar bibliotecarul este pus în situație să acționeze rapid pentru a se autoinstrui despre modalitățile de informare și documentare inovative, dar și de a identifica resurse pentru a fi în pas cu tehnologiile și a accesa gadgeturi noi.

Este o perioadă dificilă când bibliotecarul face eforturi considerabile pentru a se adapta mediului actual, dar și de a sprijini comunitățile în eforturile de consolidare pentru a depăși restricțiile impuse de pandemie.

Bibliotecile s-au adaptat la noua actualitate prin inițiere de servicii noi și migrarea activităților cotidiene în mediul online, ajutând oamenii să se informeze corect. În același timp, tot bibliotecile au fost instituțiile care au minimalizat efectele pandemiei informaționale, la care am fost expuși printr-un volum fără precedent de informații false, trunchiate, mistificări și adevărate scenarii conspirative.

Supra-abundența informațională face ca publicul larg să aibă dificultăți în a discerne

între sursele de informare, de încredere și cele îndoielnice. Bibliotecarii au desfășurat activități online care să aducă lumină în ceea ce privește fenomenul excesului informațional și mijloacele de a ne proteja de efectele nocive ale infodemiei.

Activitățile desfășurate în spațiul online au fost diverse, debutând cu lecturi în voce, povești pentru copii, ateliere online CodeLab ale cluburilor de robotică, scanarea și livrarea prin e-mail a publicațiilor care nu sunt sub incidența dreptului de autor. Pe parcurs bibliotecarii inventivi și creativi au livrat publicații către utilizatori, respectând măsurile de protecție impuse de către autorități, dar și au realizat verificarea fondului de carte.

Bibliotecile, entități producătoare de cultură [3], se străduiesc ascendent și se implică activ cu diverse activități desfășurate în scopul îmbunătățirii bunăstării psihonoționale a utilizatorilor, desigur, prin intermediul rețelelor sociale.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a redirecționat activitatea în spațiul virtual prin actualizarea ofertei de servicii pentru utilizatorii săi. Accesul la cataloagele electronice online: Catalogul TinRead și Catalogul Colectiv al Bibliotecilor Publice Teritoriale SIBIMOL, care sunt cele mai importante surse de informare pentru publicul larg. Biblioteca Națională Digitală Moldavica (<http://www.moldavica.bnrm.md/>), oferă acces la publicațiile patrimoniale (cărți vechi, publicații periodice vechi, cărți poștale, ex-librisuri, manuscrise, hărți), izvoare științifice populare în rândul cercetătorilor. În calitatea sa de Centrul metodologic național [2], Biblioteca Națională a Republicii Moldova propune specialiștilor din Sistemul Național de Biblioteci un instrument didactic, la distanță de doar un clic. Repozitoriul Național Tematic MoldLis (<http://moldlis.bnrm.md>) care oferă acces integral la publicațiile de specialitate.

Totodată, Biblioteca Națională a realizat un rebranding al serviciului „Întreb@bibliotecarul”, activ 24/24, disponibil prin e-mail și telefon, dar și a păstrat succesiunea Info-buletinului „Mă informez. Particip la proiecte”, destinat bibliotecilor ca centre comunitare și de diseminare de către ace-

tea a informației utilă comunităților.

La rândul său, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” promovează prin intermediul paginii de Facebook diverse surse utile pentru copii, părinți și cadre didactice și anume: colecții de cărți electronice, site-uri educaționale, webinare despre folosirea instrumentelor online în procesul de predare-învățare, informații oficiale despre măsurile de protecție în perioada pandemiei de Covid-19. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” translocă Programul „Ora poveștilor la tine Acasă”, destinat copiilor de 3-7 ani și părinților, în spațiul online. Live-urile sunt disponibile în limbile română și rusă pentru un spectru larg de utilizatori. Proiectul are parte de succes. În același timp, instituția organizează prin intermediul aplicației Zoom, serviciul „CodeLab online”, care include webinare de web design pentru copii cu vârsta peste 12 ani.

Bibliotecile publice teritoriale la fel depun efort pentru a ieși din izolarea socială impusă de pandemie și de a continua parcursul instituțional. Se observă prezența continuă pe rețelele sociale, blogurile și site-urile instituționale. Există interes în rândul bibliotecarilor pentru dezvoltarea propriilor abilități de alfabetizare digitală și schimbarea mediului de influență. În față bibliotecii/ bibliotecarului stă sarcina de a face față exigențelor timpului, de a deține infrastructură tehnologică, de a întruni competențe de utilizare a softurilor, programelor și aplicațiilor informaționale, atitudine responsabilă, accentuarea educației informale, capacități de analiză și sinteză [1].

În perioada pandemiei Covid-19 există și orientări ale bibliotecilor de a cultiva și dezvolta inteligența emoțională a utilizatorilor prin lecturi poetice în mediul online. În articolul „Lecturile poetice în mediul online a bibliotecii – un mecanism de dezvoltare a inteligenței emoționale a utilizatorului”, autoarea Maria Pilchin evidențiază contribuția bibliotecii ca și spațiu de formare a culturii poeziei în particular și al culturii literaturii în general [4]. Poezia este și o formă de socializare, de sensibilizare a publicului care ascultă. În acest sens, bibliotecarul participă la procesul de a cultiva și

dezvolta o inteligență emoțională sănătoasă, inclusiv prin lecturi poetice, moment atât de necesar.

În mod similar, în bibliotecile științifice, pot fi remarcate eforturi pentru a oferi acces la distanță. În scopul de a susține activitățile de instruire și de cercetare în sistem online, Biblioteca Științifică a ASEM organizează prestarea serviciilor la distanță și accesul la resurse informaționale online [7].

Cele mai populare servicii acordate erau redactarea bibliografiilor la tezele de licență, masterat, doctorat în conformitate cu Standardul SM ISO 690:2012 Informare și documentare și atribuirea cotei CZU pentru tezele de master.

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a păstrat legătura cu utilizatorii săi prin livrarea serviciilor de informare pentru cei care au nevoie. În lista de servicii de pe site-ul instituției observăm apariția unor servicii noi, impuse de realitățile vremii. Accesul la catalogul online OPAC, livrarea electronică a documentelor, informație prin telefon, dar și difuzarea selectivă a informației online sunt doar câteva dintre oportunitățile de a menține relația bibliotecii cu utilizatorii.

În vederea menținerii ordinii, sentimentului de solidaritate și ideii de coeziune a bibliotecilor și bibliotecarilor, Consiliul Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova a întreprins mai multe acțiuni. A fost editat și publicat la 17 mai 2020 un set de recomandări cu privire la organizarea activităților în bibliotecă în perioada de relaxare a măsurilor de prevenire a pandemiei cu Covid-19 [6]. Recomandările se axau, în special, pe asigurarea măsurilor de igienă în spațiul bibliotecii, asigurarea măsurilor de protecție a personalului de bibliotecă, limitarea concentrării persoanelor în spațiile bibliotecii, asigurarea accesului la resursele bibliotecii și utilizarea lor și, desigur, informarea angajaților și utilizatorilor privind regulile sanitaro-epidemiologice, impuse de virusul Covid-19.

La fel, în această perioadă membrii ABRM au comunicat despre adaptabilitatea bibliotecilor publice la noile condiții de lucru, în special despre serviciile de referință

furnizate și oferirea/ menținerea accesului la resursele online.

De asemenea, s-a observat solidarizarea bibliotecarilor noștri în susținerea campaniei naționale inițiată de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării „Fii RESPONSABIL! Clasa ta e ACASĂ!”

În raioanele Cahul și Telenești bibliotecarii s-au implicat activ la continuarea procesului educațional prin realizarea temelor de acasă cu copiii din localități prin intermediul Skype-ului.

Au continuat și alte inițiative tradiționale pentru Asociația Bibliotecarilor, dar adaptate noilor condiții în an de pandemie. Pot fi menționate Academia de Vară pentru Bibliotecari, ediția 2020 cu tema „Lectura și universul tehnologiilor digitale”, desfășurată în perioada 28-30 iulie 2020; Campania Națională „Nocturna Bibliotecilor”, ediția 2020, în care s-au implicat cu programe de activitate peste 60 de biblioteci din țară.

În perioada de izolare, la nivel mondial, numărul de referințe din cadrul serviciului *Întreb@ un bibliotecar* a crescut cu 38%, iar bibliotecile care nu au avut așa un serviciu l-au creat. În Republica Moldova, acest tip de serviciu a suferit îmbunătățire în multe instituții.

O altă activitate realizată de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în perioada pandemiei de Covid-19 a fost studiul despre gestionarea timpului profesional de bibliotecile și bibliotecarii din țară. Analiza a fost realizată în baza rezultatelor chestionarului distribuit în rețeaua Sistemului Național de Bibliotecă în perioada 1 aprilie - 31 iulie 2020.

Sondajul realizat sub egida Asociației, în urma parteneriatului cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, a presupus cercetarea selectivă, reducerea populației chestionate la o parte mai mică a ei, dar care să reprezinte caracteristicile întregului. Scopul cercetării a fost expertizarea situației bibliotecilor în perioada de izolare și gradul de implicare a acestora în păstrarea elementului de bunăstare psihologică a comunității deservite.

Tabelul nr. 1. Profilul persoanelor chestionate

32 de persoane	Directori de biblioteci raionale și municipale
3 persoane	Directori interimari
30 de persoane	Bibliotecari principali și șefi de bibliotecă
65 de persoane	TOTAL

Dacă se raportează numărul total de chestionare recepționate la numărul de biblioteci raionale și municipale, se poate menționa că eșantionul are reprezentativitate, ceea ce determină validitatea cercetării [5].

Perioada de pandemie a obligat bibliotecarul de a scana profilul comunității pe care o deservește și a oferi exact serviciile necesare comunității. Antoine de Saint Exupery menționa că „Perfecțiunea se realizează nu atunci când nu mai este nimic de adăugat, ci când nu mai este nimic de luat”, deci cuvântul echilibru ar fi cuvântul-cheie al realității perioadei menționate, iar bibliotecă s-a afirmat ca instituție care poate păstra echilibrul în comunitate prin informare veridică a populației.

Echilibrul emoțional al cetățeanului vine și din echilibrul, comunității în care acesta coexistă, iar situația în care a ajuns o lume întregă a scos în evidență importanța bibliotecii ca loc sigur de informare și documentare. Rezultatele obținute din această chestionare pot fi folosite ca instrumente de control managerial, pentru evaluarea performanței instituționale, dar și pentru monitorizarea progresului.

Tabelul nr. 2. Activități desfășurate în perioada de pandemie în biblioteci

52, 2%	Întrebă bibliotecarul/ referințe online prin telefon/ servicii bibliografice online
46, 3%	Servicii online (vociferarea textelor, muzică, video)
20, 9%	Alte activități și servicii noi (de ex. producerea de articole utilizate pentru prevenirea COVID-2019)
14, 9%	Livrarea publicațiilor către utilizatori prin intermediul poștei, curieratului etc.

După cum se observă din tabelul nr. 2, serviciul prioritar prestat de către biblioteci este *Întreb@bibliotecarul*, care a răspuns la solicitările de informare ale utilizatorilor prin diferite mijloace: telefon, e-mail, chat. Important este că în biblioteci s-au cusut măști și s-au creat viziere, de exemplu în FabLab din Biblioteca Publică pentru Copii „Grigore Vieru” din orașul Cahul.

O altă funcție, atribuită în condițiile de pandemie bibliotecii, a fost cea de informare și documentare despre virusul Covid-19 și metodele de minimizare a riscului de îmbolnăvire. Bibliotecile au folosit mijloace diverse de a partaja cu populația acest tip de informație.

Tabelul nr. 3. Canale de informare folosite de către biblioteci pentru a informa populația despre pandemia de coronavirusă

77, 6%	Folosirea rețelelor sociale pentru a partaja informația despre COVID-19
55, 6%	Utilizarea rețelelor sociale pentru a promova serviciile de bibliotecă
20,9%	Actualizarea paginii web a bibliotecii cu informații despre COVID-19
16, 4%	Folosirea paginii web a bibliotecii pentru a partaja modificările serviciilor de bibliotecă

După cum observăm rețelele sociale au prevalat în procesul de informare pe scară largă de către biblioteci despre pandemia de coronavirusă. Motivele pot fi diverse. Putem presupune că bibliotecile s-au orientat strategic și au fost prezente în mediul unde sunt cei mai mulți membri ai comunităților. Un alt motiv ar putea fi numărul mic al bibliotecilor care dețin web site, conform raportului statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci din 2019, acestea sunt 29 la număr.

O altă curiozitate a cercetării inițiate a fost dacă biblioteca are puncte de acces Wi-Fi în afara bibliotecii pentru utilizatori. S-a descoperit că 62,7 % dintre bibliotecile care au participat la sondaj oferă acces gratuit pentru cetățeni la rețeaua

de Internet. Din tabelul nr. 4 se observă că 13,4 la sută s-au mobilizat și împreună cu Administrația Publică Locală au găsit soluții pentru a iniția astfel de servicii.

Tabelul nr. 4. Puncte de acces WI-FI în afara bibliotecii

62, 7%	Biblioteca a oferit acest serviciu până la pandemie și continua să ofere
13, 4%	Biblioteca oferă acest serviciu ca răspuns la pandemie și va continua să ofere
1, 5%	Biblioteca oferă acest serviciu doar pe perioada de pandemie
22, 4%	Biblioteca nu oferă acest serviciu

Desigur că în situația creată, managerii de bibliotecă au avut ca prioritate reorganizarea muncii în instituție, pentru a nu distorsiona foarte mult procesul stabilit la început de an. Mai multe biblioteci au reușit să își permită păstrarea angajaților anume prin posibilitatea de a munci la distanță.

Tabelul nr. 5. Munca la distanță a personalului de bibliotecă

77,6%	Poate să desfășoare activități de muncă la distanță
10,4%	Nu poate să desfășoare activități la distanță
11, 9%	Încă nu s-a decis

Odată cu reorganizarea muncii de acasă, s-a decis să ne interesăm care sunt dotările cu echipament ale angajaților din biblioteci. Conform tabelului nr. 6 observăm că bibliotecarul are echipament pentru a lucra de la distanță, dacă raportăm cifra de 86,6% la faptul că puțin peste 60% din nr. total de biblioteci sunt dotate cu infrastructură IT, se poate concluziona că munca de acasă are avantaje.

Tabelul nr. 6. Dotarea cu echipament pentru munca la distanță a bibliotecarului

86,6%	Bibliotecarul are echipament
13,4%	Bibliotecarul nu are echipament

Confruntată cu dilemele generate de pandemie, comunitatea bibliotecară din Republica Moldova a trecut printr-o perioadă incertă pe parcursul anului. În același timp, bibliotecarii au reușit să se adapteze noii realități prin dialoguri constructive, prin coordonarea eforturilor bibliotecarilor și impulsionează potențialul lor pentru realizarea obiectivelor planificate.

Bibliotecarii sunt cei care au învățat să-și dezvolte competențele furtunos, să ia decizii în timp real și să învețe cum să păstreze valența emoțională în fiecare activitate realizată, s-a schimbat doar mediul, suportul și posibilitățile de interacțiune.

Bibliotecile s-au mobilizat și au susținut comunitatea în această perioadă și cel mai important au dat poziție instituției bibliotecare ca spațiu sigur de informare pentru oricare cetățean.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Activități educaționale pentru bibliotecari: răspuns la criza provocată de pandemie. [online]. [citată 11.02.2021]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1212/Corghenci_Activit%C4%83%C8%9B_educ%C8%9Bionale.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. LEGE cu privire la biblioteci [online]. [citată 11.02.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>
3. OSOIANU, Vera. Paradigma bibliotecii în „noua realitate/ normalitate” sau biblioteca la viitorul prezent. [online]. [citată 10.02.2021]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1127/Osoianu_Paradigma.pdf?sequence=6&isAllowed=y
4. PILCHIN, Maria. Lecturile poetice în mediul online al bibliotecii – un mecanism de dezvoltare a inteligenței emoționale a utilizatorului. [online]. [citată 12.02.2021]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1306/Pilchin_Lecturile_poetice.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. POPA, M. Metodologia cercetării: note de curs [online]. [citată 10.02.2021]. Disponibil: http://www.apio.ro/upload/mc10_esantionarea.pdf
6. RECOMANDĂRI privind managementul bibliotecii în situația generată de pandemia COVID-19. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova [online]. [citată 10.02.2021]. Disponibil: <https://en.calameo.com/read/0061964970cc0272a08e4>
7. SERVICII la distanță oferite de către Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei. [online]. [citată 12.02.2021]. Disponibil: http://lib.ase.md/?p=6775&fbclid=IwAR3d2FQUNb6DsrQjXnr_W_V4RbSEgao01MwxdeCdwKEltFJmnbjD1-zBRqQ